

д.е.н., проф. Швець Н.Р.

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Осадець О.М.

аспірант Чернівецького національного університету ім. Ю.

Федьковича

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Якщо звернутися до міжнародної практики, то в порівнянні з іншими країнами українська кредитна кооперація займає дуже малу частку національних ринків фінансових послуг і показує негативні тенденції свого розвитку. Зважаючи на це перспективи розширення діяльності кредитних спілок в Україні дуже широкі. Окреслення напрямів активізації їх роботи в нашій країні повинно в першу чергу опиратися на вивчення зарубіжного досвіду регламентації статусу та можливостей кредитних спілок з метою виокремлення тих аспектів, які можуть бути успішно застосовані в українській регулюючій практиці. Окрім того, перспективи підвищення ефективності діяльності кредитних спілок в Україні також лежать в площині результативного управління їх ризиками та посилення соціального ефекту від їх функціонування в економіці та суспільстві.

Світові кризові явища призвели до масового банкрутства кредитних спілок у багатьох країнах світу. Більшість банкрутств сталося через непрацюючі кредити та слабе управління, яке опиралося на реактивний стиль управління замість того, щоб бути проактивним. Мається на увазі складність прийняття таких рішень, як закриття філії, звільнення співробітників, прийом на роботу нового генерального директора або скорочення операційних витрат. Окрім того, певна кількість банкрутств сталася через шахрайство, хоча це явище більш поширене в невеликих кредитних спілках.

Звертаючись до зарубіжного досвіду функціонування кредитних спілок в першу чергу хотілось би зупинитися на дослідженні досвіду Польщі в цій області. Такий вибір ґрунтується на територіальній близькості, відносній відповідності періоду започаткування та розвитку кредитної кооперації та схожій національній ментальності. Кредитні спілки в Польщі відіграють важливу роль в наданні фінансових послуг для мікро- і малих підприємств та підприємців, в основному за рахунок депозитів, кредитів, платіжних послуг, а також шляхом надання страхових послуг через спеціалізовані дочірні компанії. Цільовим ринком спілок в основному є фізичні особи з низьким рівнем доходів, мікро- і малі підприємства та підприємці, особливо ті, які не мають рахунків в банках

(за оцінками, такий сектор охоплює близько 20% населення). Середній розмір депозиту становить лише U \$ 1900 в той час як кредит до \$ 1460 на одного члена. Найменші кредити можуть становити лише 100 злотих (\$ 33). [3]

Кредити, як правило, забезпечуються порукою. Кредитні спілки, зазвичай, менше покладаються на заставу, ніж банки (за винятком авто- та іпотечних кредитів). Більше 50% членів спілок складають жінки. Рух кредитних спілок Польщі було відзначено за успіх в розширенні охоплення ним до 2 мільйонів населення Польщі за 18 років. Рух кредитних спілок являється членом Всесвітньої ради по кредитним спілкам (WOCCU), а також надає технічну допомогу кредитним спілкам в різних країнах регіону.

Одним з ефективних способів захисту вкладників кредитних спілок особливо в періоди фінансових труднощів, являється система страхування вкладів. В Польщі вклади кредитних спілок на даний час захищаються дворівневою системою. Перший рівень являє собою Стабілізаційний фонд під управлінням NASCU (Національна асоціація кредитних спілок в Польщі). Фонд використовується для надання допомоги проблемним кредитним спілкам, діяльність яких може бути відновлена. Якщо ж оздоровлення не вдалося, фонд повинен бути використаний для їх злиття або ліквідації. Другий рівень захисту являє собою компанія фонду взаємного страхування - TUV SKOK. Фонд забезпечує страхування депозитів учасників кредитної спілки до 50 000 євро в тих випадках, коли Стабілізаційний фонд не може забезпечити достатнє відшкодування. [2]

Якщо узагальнити наслідки світової економічної кризи для кредитних спілок, то стає зрозумілим, що страхування депозитних вкладів являється кращим вибором захисту вкладників спілок. При цьому необхідно розуміти, що ефективна система страхування депозитів повинна базуватися на ряді передумов. Хоча ці передумови в основному знаходяться за межами прямого впливу системи страхування, однак вони безпосередньо впливають на цю систему. До таких передумов відносимо:

- поточний стан розвитку економіки та фінансових установ зокрема;
- раціональна система управління установами, які мають безпосередній вплив на безпеку фінансової системи держави;
- пруденційне регулювання та нагляд;
- добре розвинена правова база, бухгалтерський облік і режим розкриття інформації.

Отож страхування депозитних вкладів кредитних спілок являється важливою ланкою регулювання їх діяльності та гарантування захисту прав їх вкладників. В переважній більшості країн світу таке страхування є обов'язковим, регулюється та санкціонується державою, являється невід'ємною частиною допуску кредитних спілок до ринків фінансових

послуг. На наш погляд, самі кредитні спілки також повинні бути не менш зацікавлені, ніж держава, в запровадженні та ефективному функціонуванні системи страхування їх депозитних вкладів. Таке страхування, не зважаючи на достатню затратність, дозволяє посилити довіру існуючих та потенційних вкладників, підвищити конкурентоспроможність кредитних спілок у порівнянні з іншими фінансовими посередниками, а отже, значно збільшити обсяг залучення капіталу спілками.

В цьому контексті великою прогалиною у започаткуванні та регулюванні діяльності кредитних спілок в Україні є відсутність обов'язкового страхування їх депозитів. Цей факт негативно впливає на довіру потенційних вкладників до цього виду фінансових посередників, особливо у порівнянні з банківськими установами. Зважаючи на відсутність гарантованого відшкодування визначеної суми депозитного вкладу вітчизняні вкладники можуть зацікавити потенційного вкладника лише вищими відсотками та певними пільговими можливостями. В результаті залучений капітал стає занадто дорогим при його вкладанні, знову ж особливо у порівнянні з банківськими установами. Всі ці умови ведуть до низької конкурентоспроможності кредитних спілок в Україні та невеликого їх значення у функціонуванні вітчизняних ринків фінансових послуг.

Отож переконані, що введення системи обов'язкового страхування депозитних вкладів кредитних спілок згідно зарубіжного досвіду значною мірою вплине на розширення діяльності українських спілок та підвищення її ефективності.

Список використаних джерел:

1. Типові правила регулювання для кредитних спілок [Електронний ресурс]: за даними Всесвітньої Ради кредитних спілок. – Режим доступу: <http://www.woccu.org/publications/modellaw>.

2. Міжнародні принципи безпеки і надійності кредитних спілок [Електронний ресурс]: за даними Всесвітньої Ради кредитних спілок. – Режим доступу: <http://www.woccu.org/publications/modellaw>.

3. Credit Unions in Poland: Diagnostic and Proposals on Regulation and Supervision: [Electronic resource]. - Access mode: https://siteresources.worldbank.org/POLANDEXTN/Resources/SKOK_report.pdf